

„Azok vagyunk, amit csinálunk”

Csilárszerelési munkálatok miatt tegnap lebontották az utóbbi idők leggyönyörűbb kiállítását a Savaria Múzeumban, amelynek nagytermében Odüsszeuszra és Joyce *Ulysses*-ére emlékeztünk egy hétig. Ha lenne egy állandó Bloom Galéria, abban helyet kaphatnának ezek a rendkívül látványos *object*-ek; jó lenne még bogarászni egy kicsit — ugyanis annyi utalás és reflexió sűrűsödött össze bennük és rajtuk, hogy még az alkotók irányításával sem egyszerű tájékozódni ebben a rajzolt, festett, tőmön-datokkal jelzett, szimbólumgazdag világban, amely vallásilag és nyelviileg épp olyan kevert, mint a minket körülvevő valódi.

● Merklin Tímea

Az is megoldás lehetne, ha egy intézmény befogadná a kiállítást úgy, ahogy van — színesíteni akár az előcsarnokot, míg a nagy ritkán járó, kultúrtörténeti iránt érdeklődő turisták megérkeznek, de legalább őket majd oda lehetne irányítani, hogy igen: a világhajózásban, a lélekvándorlásban mi is részt veszünk a magunk tehetségével. Még mindig jobb lenne, mint az, ha a művészek végül egy nyilvános performansz keretében elégetnék az egészet...

Van érdeklődés a téma iránt, hiszen több mint kétszázan voltak a Savaria Múzeumban vasárnap éjjel, a *Metempsichosis* kiállítás megnyitóján — Barták Balázs szerint — talán a bizarr időpontnak köszönhetően. A Bloomsday koronáját adó rendezvény ugyanis pontosan 11.32-kor kezdődött, utalva arra a két számra, amely rejtélyesen fel-felbukkan Joyce regényében is. 11-kor van például az a temetés, amelyikre Leopold Bloomnak mennie kell. A másik szám akkor kerül elő, amikor ebéd előtt Bloom a torony alatt sétál, és egyszer csak aláhullik egy alma. Bloom a szabadesésről kezd elmélkedni, amelynek egyúthathatója az angolban 32 méter/secondum négyzet.

— Egy Campbell nevű mitológus vette észre, hogy Joyce ko-

rábbi munkájában is szerepel ez a két szám — mesélte Barták Balázs, a kiállítás szöveges részeinek megalkotója. — De hogy miért foglalkoztatta Joyce-t épp a 11-es és a 32-es, arra Campbell akkor jött rá, amikor egy bibliamagyarázó órát tartott, és Pál apostol rómaiakhoz írott levelét olvasták. Ennek a 11. részében, a 32. versben a bűnbeesésről és a megváltásról van szó. Nehezen felfejthető a regényből, de ez a téma különösen izgatta Joyce-t. A kiállításon Lobler Ferenc 25 méteres, plafonról lelógatott vászna is utal erre...

— *Ez a kiállítás Kassai Ferenc, Masszi Ferenc, Lobler Ferenc és Barták Balázs közös munkája. Mi volt a team-munka kiindulópontja?*

— A Bloom-naptól függetlenül régóta tema volt közöttünk, hogy hogyan lehetne a különböző művészeti területeket (irodalom, alkalmazott grafika, festészet) összehozni. A Bloom-nap ehhez kapóra jött. Az eredeti elképzelés az volt, hogy én leadok egy szöveget, amire a többiek reagálnak, ahhoz aztán megint én írok vala-

mit... Ebből az lett, hogy az általam írott szövegben hatszor szerepelt a *metempsichosis* (ami egyébként a regényben is benne van: Molly kérdezi Bloomot, hogy mi az), így ezt a többiek megragadták. Rájöttünk, hogy mindnyájan metempsichopáták, vagyis lélekvándorlók vagyunk.

— *A lélekvándorlás ezek*

nevei keresztezik egymást. Kassai Feri (akitől egyébként mindenki megszokta az alkalmazott grafikát, és most festőként állt elő) görög ihletésű hajómotívumai is a nagy utazásra utalnak: Föniciából Görögországon, Magyarországon át Angliába. Hajóval Odüsszeusz, a feltehetőleg föníciai származású zsidó is eljutott a nagy szigetre...

— *A kiállítás tehát egyszerre reflektál az odüsszeuzsi és a bloom-i utazásra?*

— Értelmezni próbáltuk Joyce regényét. Ahogy Joyce reflektál az antik tradíciókra, úgy reflektáltunk 80 évvel a regény megjelenése után az *Ulysses*-re. Most már Joyce is tradíció. Tehát a ki-

vagyis alacsonyabb rendűvé vált.

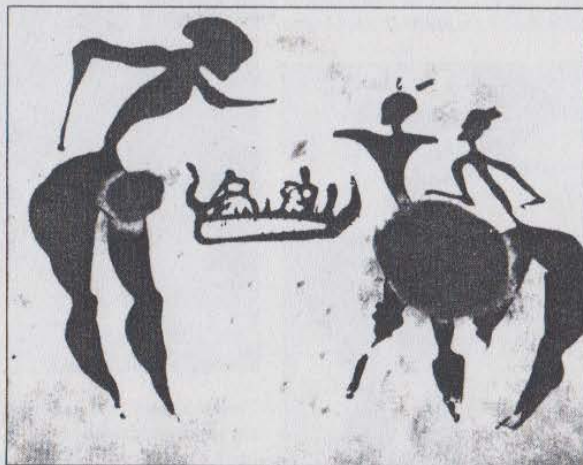
— *Mit jelentenek a piros go-lyók a táncoló nők dereka táján?*

— Direktben nem mondhatok semmit. Nincsenek konkrét referenciák a külvilágra. De például a szorgos szemlélő, aki lehasal.

szerint itt egy kicsit mást jelent?

— Számomra ez nem mint tan fontos, hanem úgy értem, hogy nemcsak jelenem, hanem múltam is van. A kérdésünk az volt: hogyan lehet eredeti valaki úgy, hogy közben erősen kötődik a tradíciókhoz. A lélekvándorlás szót hat nyelven írtam ki. A feliratok alatt Lobler Ferenc végig tudta futtatni Leopold Bloom nevének 12 betűjét. Ezzel virtuálisan kijelöltük a térben a Dávid-csillag hat csúcsát is. De a kereszteszti szimbolika is megjelenik: például a Föniciából induló és Angliába érkező kalandsorozat állomásainak

Fotó: Horváth Csaba

állításán egy harmadik nézőpont jelent meg, folytatva a sort, amelybe Joyce másodikként lépett be a klasszikus görög eposz után. Joyce műve a hősi eposz travesztizált változata, ahol minden korábbi pozitívum, mint például a férfiaság, a lelemény, a női erény inferiorizálódott,

még a regényből vett részletek is észrevehetően Masszi Ferenc kartonjain, a tudatalattiból előhívott misztikus figurák között. Célunk az volt, hogy gondolkodnivalót adjunk. Mert „azok vagyunk, amit csinálunk, azzal vagyunk azok, amit csinálunk.”